

Warszawa, 03.12.21

dr hab. Jan Ciecuch, prof. uczelni

Instytut Psychologii

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Recenzja

dorobku dr Anety Przepiórki w postępowaniu habilitacyjnym

oraz ocena, czy spełnia on kryteria

określone w art. 219 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*

1. Informacje wstępne o Habilitantce i materiale przedłożonym do oceny 2
2. Recenzja i ocena osiągnięcia naukowego 4
o którym mówi art. 219 ust. 1 pkt 2 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*
3. Recenzja i ocena aktywności naukowej 8
o którym mówi art. 219 ust. 1 pkt 3 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*
4. Konkluzja końcowa..... 9

1. INFORMACJE WSTĘPNE O HABILITANTCE I MATERIALE PRZEDŁOŻONYM DO OCENY

Habilitantka

Dr Aneta Przepiórka uzyskała tytuł magistra psychologii w 2006 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii w 2011 r. również w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Od 2011 r. jest zatrudniona w Katedrze Emocji i Motywacji w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim – najpierw na stanowisku asystenta, a od 2013 r. – na stanowisku adiunkta. Ponadto, w latach 2016-2019 pracowała jako *research fellow* na Katholieke Universiteit Leuven w Belgii. Tym samym warunki formalne określone w art. 219 ust. 1 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* zostały spełnione – dr Przepiórka posiada stopień doktora oraz wykazała się aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni. W recenzji ocenię, czy zgłoszone osiągnięcie stanowi *znaczny wkład* w rozwój psychologii, a aktywność naukowa jest *istotna* (zgodnie z – odpowiednio – pkt 2 i 3 ust. 1 art. 219 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

Materiał przedłożony do oceny

Formułując niniejszą recenzję i ocenę oparłem się na:

- (1) Materiałach przekazanych przez Katolicki Uniwersytet Lubelski. W szczególności były to:
 - (1.1) *Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny*
 - (1.2) *Autoreferat*
 - (1.3) Zestaw dziesięciu artykułów składających się na osiągnięcie naukowe
 - (1.4) Zestaw oświadczeń o wkładzie współautorów w publikacje oraz pozostały dorobek w formie elektronicznej na pendrive.
- (2) Materiałach ogólnie dostępnych w internecie i bibliotekach.

Osiągnięcie

Jako osiągnięcie naukowe, o którym mówi art. 219 ust. 1 pkt 2 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, dr Aneta Przepiórka przedstawiła cykl dziesięciu publikacji powiązanych tematycznie pt. *Perspektywa temporalna: struktura i znaczenie w adaptacji psychospołecznej*. W skład cyklu wchodzi następujące artykuły:

- 1) **Przepiórka, A.,** Błachnio, A. (2016). Time perspective in Internet and Facebook addiction. *Computers in Human Behavior*, 60, 13-18. DOI:10.1016/j.chb.2016.02.045
- 2) **Przepiórka, A.,** Sobol-Kwapińska, M., Jankowski, T. (2016). A Polish short version of the Zimbardo Time Perspective Inventory. *Personality and Individual Differences*, 101, 78-89. DOI: 10.1016/j.paid.2016.05.047
- 3) Sobol-Kwapińska, M., **Przepiórka, A.,** Zimbardo, P. (2016). The structure of time perspective: Age-related differences in Poland. *Time & Society*, 28(1), 5-32. DOI: 10.1177/0961463X16656851
- 4) **Przepiórka, A.,** Sobol-Kwapińska, M. (2018). Religiosity moderates the relationship between time perspective and life satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 134, 261-267. DOI: 10.1016/j.paid.2018.0a.5.039
- 5) Sobol-Kwapińska, M., Jankowski, T., **Przepiórka, A.,** Oinyshi, I. E., Sorokowski, P., Zimbardo, P. (2018). What is the structure of time? A study on time perspective in the USA, Poland, and Nigeria. *Frontiers in Psychology*, 9, 1-10. DOI: 10.3389/fpsyg.2018.02078
- 6) **Przepiórka, A.,** Błachnio, A., Cudo, A. (2019). The role of depression, personality, and future time perspective in Internet addiction in adolescents and emerging adults. *Psychiatry Research*, 272, 340-348. DOI: 10.1016/j.psychres.2018.12.086
- 7) **Przepiórka, A.,** Jankowski, T., Sobol, M. (2020). Is future time perspective multidimensional? The future time perspective scale in a Polish sample. *European Journal of Psychological Assessment* (Sep 07).
- 8) **Przepiórka, A.,** Siu, N. Y., Szcześniak, M., Timoszyk-Tomczak, C., Le, J. J., Munoz, M. P. (2020). The relation between personality, time perspective and positive orientation in Chile, Hong Kong, and Poland. *Journal of Happiness Studies*, 21(3), 1081-1101. DOI: 10.1007/s10902-019-00113-x
- 9) **Przepiórka, A.,** Sobol-Kwapińska, M. (2020). People with positive time perspective are more grateful and happier. Gratitude mediates the relationship between time perspective and life satisfaction. *Journal of Happiness Studies*. DOI: 10.1007/s10902-020-00221-z
- 10) **Przepiórka, A.,** Błachnio, A. (2020), The role of Facebook intrusion, depression, and future time perspective in sleep problems among adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 30(2), 559-569. DOI: 10.1111/jora.12543

2. RECENZJA I OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

o którym mówi art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

Wszystkie artykuły wchodzące w skład cyklu zostały opublikowane w czasopismach z listy JCR, przy czym *Impact Factor* i pozycję czasopisma, w których zostały one opublikowane, można uznać za wysokie. W ośmiu z dziesięciu artykułów Habilitantka jest pierwszym autorem, a jedynie w dwóch artykułach jest kolejnym współautorem. Biorąc powyższe pod uwagę należy uznać, że wkład Habilitantki w przedstawiony cykl jest wyraźny i kluczowy. Po rozstrzygnięciu kwestii autorskich, przechodzę do oceny jakości cyklu tekstów, a tym samym oceny, czy stanowią one znaczny wkład do psychologii.

W tytule cyklu wskazane są dwa główne aspekty perspektywy temporalnej, które są przedmiotem badań: struktura perspektywy temporalnej oraz znaczenie perspektywy temporalnej w adaptacji psychospołecznej. Dodatkowo, owa adaptacja ujęta jest zarówno pozytywnie (jako orientacja pozytywna lub satysfakcja z życia), jak i negatywnie (jako problemy z adaptacją, w tym zwłaszcza uzależnienia od Internetu lub Facebooka).

Pierwszy aspekt jest analizowany w czterech tekstach opublikowanych w: *Time and Society* w 2016 r. (pozycja nr 3 w powyższym zestawieniu), *Personality and Individual Differences* w 2016 r. (pozycja nr 2 w powyższym zestawieniu), *Frontiers in Psychology* w 2018 (pozycja nr 5 w powyższym zestawieniu) oraz w *Journal of Psychological Assessment* w 2020 (pozycja nr 7 w powyższym zestawieniu). Trzy pierwsze teksty dotyczą modelu pomiarowego *Zimbardo Time Perspective Inventory* (ZTPI), a ostatni – *Future Time Perspective Scale* (FTPS). Każdy z tekstów stawia nieco inny problem strukturalny dotyczący narzędzia pomiaru, za każdym razem dobrze uzasadniony i wpisujący się w aktualne dyskusje w literaturze. Proponowane rozwiązania są osadzone na precyzyjnie przeprowadzonych, dość zaawansowanych analizach.

W artykule opublikowanym w *Time and Society* w 2016 r. model pomiarowy ZTPI został zweryfikowany w różnych grupach wiekowych Polaków. Okazało się, że oryginalny model Zimbardo w zasadzie ogranicza się jedynie do grupy studentów, a w starszych grupach odnotowano różnego rodzaju odstępstwa od modelu, które zostały zinterpretowane specyfiką rozwojową oraz kulturową badanych grup. W artykule opublikowanym w *Personality and Individual Differences* w 2016 r. dr Przepiórka zaprezentowała polską krótką wersję ZTPI, ale przy tej okazji zastosowała różne zaawansowane analizy struktury, w tym struktury

z wyróżnieniem czynników emocjonalnych (pozytywne, negatywne) i treściowych (przeszłość, przyszłość, teraźniejszość). W artykule opublikowanym we *Frontiers in Psychology* w 2018 r., dr Przepiórka ze współautorami zweryfikowała model pomiarowy ZTPI w różnych kulturach, dość dobrze dobranych ze względu na podejście do czasu. Warto podkreślić, że w tym tekście odbywa się swego rodzaju poszukiwanie modelu najlepiej dopasowanego do danych poprzez zastosowanie zaawansowanej diagnostyki modelu w podejściu zarówno ogólnych wskaźników dopasowania, jak i analizy tzw. lokalnych niedopasowań. Szczególnie wartościowym elementem tego tekstu jest zebranie w dyskusji konkluzji na temat zalecanej modyfikacji ZTPI. Owe konkluzje zostały zebrane na podstawie zarówno badań własnych, jak i przeglądu badań innych badaczy.

Omówione powyżej trzy teksty dotyczące analiz strukturalnych są bardzo dobrze napisane. Są swego rodzaju wnikaniem w głąb modelu Zimbardo, identyfikują istotne problemy, proponują ich rozwiązania i stanowią znaczny wkład do literatury. Ich wadą z kolei jest zbyt przywiązanie do modelu Zimbardo. Przywiązanie to z jednej strony przejawia się w mówieniu wręcz o strukturze perspektywy czasowej, a nawet strukturze czasu (to sformułowanie jest nawet w tytule tekstu we *Frontiers in Psychology* (pozycja nr 5 w zestawieniu tekstów), podczas gdy analizowana była struktura po prostu jednego narzędzia. Żeby analizując strukturę narzędzia móc mówić o strukturze zjawiska, trzeba przyjąć, że dane narzędzie w bardzo dobry sposób mierzy (a model opisuje) dane zjawisko. Tak jednak zwykle, (a może nawet nigdy) nie jest. Co więcej, w tekstach dr Przepiórki pojawia się wiele wyników i sugestii świadczących o problemach ze strukturą ZTPI i problemach modelu, zatem mógłby to być dobry punkt wyjścia do poprawy tego modelu lub propozycji własnego, lepszego. Tego kroku jednak dr Przepiórka nie robi, a szkoda, bo posiada do tego wszelkie kompetencje: duże wyczucie teoretyczne, zmysł badawczy, biegłość analityczną, wrażliwość na uzyskiwany w wynikach szczegół, a zarazem umiejętność syntez prezentowanych w dyskusjach niektórych tekstów. Oby po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego, do tych dużych umiejętności doszła odrobina naukowej odwagi, może z odcieniem zuchwałości, dzięki czemu będzie mogła proponować własne modele, lepsze od obecnych w literaturze, bo tworzone z wiedzą o błędach i problemach tych już istniejących, zanalizowanych z właściwą sobie biegłością.

Ostatni artykuł z tej części, opublikowany w *Journal of Psychological Assessment* w 2020 r. dotyczy struktury innego narzędzia niż poprzednie trzy, a mianowicie *Future Time*

Perspective Scale. Jest to elegancki, modelowy artykuł psychometryczny, w którym w tekście poprawnie mówi się już o wymiarowości narzędzi (nie czasu), choć tytuł również trochę zbyt wiele obiecuje, bo pyta o wymiarowość perspektywy czasowej, podczas gdy przedmiotem analiz jest wymiarowość perspektywy czasowej nie w ogóle, ale mierzonej konkretnym narzędziem i definiowanej strukturalno-psychometrycznie. Cennym zabiegiem jest weryfikacja trafności przyrostowej wymiarów modelu (w stosunku do cech osobowości oraz perspektyw czasowych w modelu Zimbardo). Okazała się ona statystycznie istotna i jako taka została przez dr Przepiórkę i współautorów interpretowana. Można tu jednak wyrazić wątpliwość, czy ta interpretacja nie jest już na granicy nadinterpretacji, ponieważ wzrost wyjaśnianej wariancji to jedynie od 1 do 4%, zatem merytorycznie jest to w zasadzie przyrost pomijalny, nawet jeśli w danym badaniu wskaźniki mówią o statystycznej istotności.

Pozostałe sześć artykułów cyklu dotyczą znaczenia perspektywy temporalnej w adaptacji psychospołecznej, przy czym trzy teksty dotyczą adaptacji pozytywnej, a kolejne trzy problematycznego korzystania z Internetu lub Facebooka (uzależnienie). W artykule opublikowanym w *Journal of Happiness Studies* w 2020 r. (pozycja nr 8 w powyższym zestawieniu) perspektywa czasowa (razem z cechami osobowości) została wykorzystana do wyjaśnienia orientacji pozytywnej, przy czym dr Przepiórka postawiła problem dystynktywności perspektyw czasowych w stosunku do cech osobowości z modelu Wielkiej Piątki. Problem ten został dobrze ujęty na płaszczyźnie analitycznej (poprzez analizę trafności przyrostowej w wyjaśnianiu orientacji pozytywnej) oraz częściowo teoretycznej. Nie podjęto jednak w tym (ani w żadnym innym tekście) analizy problemu na poziomie operacjonalizacyjnym, co w tym kontekście mogłoby być ważne, ponieważ wiele pozycji kwestionariuszowych w ZTPI jest w zasadzie pozycjami bardzo osobowościowymi (nawet w kategoriach cech Pięcioczynnikowego Modelu Osobowości). Uzyskane wyniki mogą być właśnie konsekwencją tego podobieństwa konstruktów na poziomie operacjonalizacji. W szczególności, uzyskany wynik o malejącej roli osobowości przy dużym balansie perspektyw może oznaczać to, że duży balans perspektyw jest bliski optymalnemu profilowi adaptacyjnych cech osobowości (nazywanemu czasem Ogólnym Czynnikiem Osobowości). Uzyskany wynik byłby bardzo ważny, gdyby cechy osobowości były względnie trwałe, z jakimś podłożem biologicznym, a perspektywa - zmienna (może z poziomu np. charakterystycznych przystosowań z Pięcioczynnikowej Teorii Osobowości). Jeśli jednak nawet tak jest na poziomie teoretycznym, to na poziomie operacjonalizacji rozgraniczenie jest dość nieostre. Nie jest to

oczywiście winą dr Przepiórki, ale słabością modelu i operacjonalizacji perspektyw czasowych Zimbardo (oraz słabością pomiaru cech osobowości za pomocą krótkiego TIPI). Zatem tym bardziej zachęcam w dalszej pracy naukowej do zbudowania własnego modelu, lepszego od modelu Zimbardo, bo uzyskane wyniki i widoczne w tekstach kompetencje dr Anety Przepiórki na to pozwalają.

Drugi tekst opublikowany w *Journal of Happiness Studies* w 2020 r. (pozycja nr 9 w powyższym zestawieniu) oraz tekst opublikowany w *Personality and Individual Differences* w 2018 r (pozycja nr 4 w powyższym zestawieniu) dotyczą roli perspektyw czasowych w wyjaśnianiu satysfakcji z życia – proponują mechanizm mediacji (artykuł w *Journal of Happiness Studies*) lub moderacji (artykuł w *Personality and Individual Differences*). Oba teksty w przekonujący sposób wprowadzają dodatkowe zmienne istotne w proponowanych mechanizmach (np. rola religijności w pozytywnej reinterpretacji negatywnych zdarzeń z przeszłości). Oba teksty to raporty z badań na tej samej próbie (co sugerują statystyki opisowe). W związku z tym waga wkładu naukowego byłaby jeszcze większa, gdyby te dwa mechanizmy były w jakiś sposób połączone. Teraz z jednego tekstu dowiadujemy się o mechanizmie mediacji, z drugiego – moderacji, podczas gdy połączenie analiz na tej samej próbie pozwoliłyby na weryfikację jednego kompleksowego modelu.

Pozostałe trzy teksty z tej grupy dotyczą problematycznego korzystania z Internetu. Są to artykuły opublikowane w: *Computers in Human Behavior* w 2016 r. (pozycja nr 1 w powyższym zestawieniu), *Psychiatry Research* w 2019 (pozycja nr 6 w powyższym zestawieniu) oraz *Journal of Research on Adolescence* w 2020 (pozycja nr 10 w powyższym zestawieniu). Pierwszy z tej serii tekstów to prosty raport z jednego badania wykazujący, że negatywne perspektywy wiążą się z negatywnymi aspektami korzystania z Internetu. Drugi artykuł dotyczy znaczenia perspektyw czasowych oraz depresji i cech osobowości w wyjaśnianiu uzależnienia od Internetu w dwóch grupach wiekowych. Tekst jest bardzo rozbudowany w warstwie analitycznej – testuje modele w podejściu skoncentrowanym na zmiennych oraz prezentuje analizy profili latentnych w podejściu skoncentrowanym na osobach. Zarazem całość jest przedstawiona w przejrzysty i teoretycznie uzasadniony sposób. Zarysowany w tym tekście wątek rozwojowy miał kontynuację w artykule w *Journal of Research on Adolescence*, w którym perspektywy czasowe były jednym z elementów mechanizmu mediacyjnego wyjaśniającego problemy ze snem młodzieży.

Wszystkie teksty dotyczące roli perspektyw czasowych w wyjaśnianiu adaptacji psychospołecznej, czyli różnych aspektów dobrostanu lub problemów są bardzo dobrze napisane. Stawiane problemy są dobrze zakorzenione w literaturze, zawierają eleganckie i przekonujące uzasadnienia każdego teoretycznego i analitycznego kroku. Warto podkreślić, że badana problematyka może mieć znaczenie aplikacyjne i dr Przepiórka jest tego świadoma – pisze o tym m.in. w dwóch tekstach w *Journal of Happiness Studies* (pozycje nr 8 i 9 w powyższym zestawieniu).

Biorąc pod uwagę przedstawioną powyżej ocenę artykułów dr Anety Przepiórki wchodzących w skład cyklu, można z pełnym przekonaniem stwierdzić, że **stanowią one znaczny wkład w rozwój psychologii.**

3. RECENZJA I OCENA AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

o którym mówi art. 219 ust. 1 pkt 3 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*

Główne obszary, którymi zajmuje się dr Przepiórka, to oprócz perspektyw czasowych: uzależnienia od nowych mediów, uwarunkowania prokrastynacji, zachowania kierowców na drodze, predykatory zachowań zdrowotnych w okresie pandemii, postawy wobec osób jękających się. Należy podkreślić, że aktywność naukowa dr Anety Przepiórki jest ogromna. Poza artykułami z cyklu głównego osiągnięcia dr Przepiórka jest autorką lub współautorką aż 48 artykułów w czasopismach z *Impact Factor*, a także wielu artykułów w czasopismach z listy ERIH, dawnej listy B MNiSW oraz rozdziałów w monografiach. Była też autorką lub współautorką ponad 100 wystąpień konferencyjnych. Co ważne, publikowane przez dr Przepiórkę artykuły są dobrze cytowane. W dokumentacji habilitacyjnej znajduje się informacja, że wg Scopus indeks h wynosi 19, ale na dzień pisania recenzji indeks h wynosi już 23, co oznacza dużą dynamikę wzrostową. Teksty są w ogromnej większości na równie wysokim poziomie, co artykuły włączone w skład cyklu. Można by z nich stworzyć jeszcze co najmniej kilka cykli na kilka habilitacji.

Dr Aneta Przepiórka uzyskała trzy granty z Narodowego Centrum Nauki oraz kilka grantów z innych instytucji, w tym z Ministerstwa Zdrowia. Była też wykonawcą w kilkunastu grantach. Recenzowała artykuły dla ponad 20 czasopism. Ponadto dr Aneta Przepiórka prowadzi intensywną działalność organizacyjną – współorganizowała 13 konferencji krajowych, 3 zagraniczne oraz serie spotkań naukowych. Dr Aneta Przepiórka jest również zaangażowana w intensywną działalność dydaktyczną – prowadzi zajęcia dla studentów

z psychologii emocji i motywacji, psychologii Internetu, zachowań, celowych, turystyki i przedsiębiorczości, realizując przy tym nie tylko pensum, ale znaczne liczby nadgodzin. Była też recenzentem prac magisterskich oraz promotorem pomocniczym dwóch doktoratów.

Podsumowując należy stwierdzić, że dr Aneta Przepiórka wykazuje się istotną **aktywnością naukową**, zdecydowanie wykraczającą poza wymagania do stopnia doktora habilitowanego.

4. KONKLUZJA KOŃCOWA

Na podstawie przeprowadzonej powyżej analizy stwierdzam, że dorobek dr Anety Przepiórki, uzyskany po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, z nawiązką **spełnia kryteria** określone w art. 219 *Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. W szczególności przedstawiony cykl artykułów **stanowi znaczny wkład w rozwój psychologii**, a dr Aneta Przepiórka **wykazuje się istotną aktywnością naukową**. Tym samym wnioskuję o dopuszczenie dr Anety Przepiórki do dalszych kroków postępowania habilitacyjnego.

